



B.A./4th Sem (H)/SANS/24(CBCS)

2024

4th Semester Examination

- SANSKRIT (Honours)-

Paper : SEC 2-T

[CBCS]

Full Marks : 40

Time : Two Hours

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers
in their own words as far as practicable.*

(Machine Translation : Tools and Techniques)

1. अधोलिखितेन पञ्चप्रश्नानां समाधानं संस्कृतभाषया देवनागर्या
च विधेयम्। 2×5=10

(क) OS, MT इत्यनयोः सम्पूर्णं रूपं किम् ?

(ख) संस्कृतशिक्षणाय जालपुटद्वयस्य (WEBSITE) नाम
लिख्यताम्।

(ग) HMT इत्यस्य कोऽर्थः ?

(घ) द्वयोः संस्कृततन्त्रांशयोः (SOFTWARE) नाम लिख्यताम्।

(ङ) द्वयोः आन्तर्जालग्रन्थयोः नाम लिख्यताम्।

(च) CPU इत्यस्य कोऽर्थः ?

P.T.O.



(छ) यन्त्रानुवादार्थं भारतस्य द्वयोः अनुसंधानप्रयोगशालयोः नामनी लिखत।

(ज) का नाम स्मृतिः ?

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्। $5 \times 4 = 20$

(क) अन्तर्जालम् (Internet) किम् ? एम् एस् वर्ड (MS Word) किम् ?

(ख) ईपाठाः (e-reading) इत्युक्ते किं बोध्यते ? कतिचन संस्कृत-आपस् (Apps) नामानि लिखन्तु।

(ग) टीका लेख्याः — UNICODE / ASCII।

(घ) संगणकमाध्यमेन संस्कृतपुस्तकानां संरक्षणं कथं सम्भवतीति स्वभाषया लिखत।

(ङ) MICROSOFT EXCEL-इत्यस्य उपयोगिताद्वयं लिख्यताम्। WINDOWS विहाय अन्यस्य Operating System द्वयस्य नाम लिख्यताम्।

(च) UTF इत्यनेन किं बुध्यते ? BARAHA SOFTWARE इति कस्मिन् कार्ये उपयुज्यते ?

3. अधोलिखितेषु एकः प्रश्नः समाधेयः। $10 \times 1 = 10$

(क) यन्त्राणां चालनाविधि (Operating System) स्वरूपम् आलोच्यताम्।

(ख) वर्तमाने यन्त्रानुवादस्य (Machine Translation) अनुकूलताः प्रतिकूलताश्च प्रतिपादनीयाः।

1. अधोलिखितेन पञ्चप्रश्नानां समाधानं संस्कृतभाषया देवनागर्या
च विधेयम्। 2×5=10

$$2 \times 5 = 10$$

- (क) आदिब्राह्मीलिपे: संभाव्यः कालः लेखनीयः कः ?
 - (ख) सिद्धमातृकालिपे: नामान्तराणि प्रदेयानि ।
 - (ग) खरोष्ठीलिपि: केषु देशेषु किमर्थं प्रचलिता ?
 - (घ) भारतवर्षे प्राप्तेषु काव्याभिलेखेषु कस्यचिद् द्वयस्य उल्लेखः कार्यः ।
 - (ङ) ग्रन्थलिपि: शारदालिपिश्च केषु देशेषु प्रचलिते ?
 - (च) एलाहाबादप्रशस्तौ कस्य नृपस्य कीर्तयो वर्णिताः ? क आसीत् तस्य लेखस्य कविः ?
 - (छ) अशोकस्य प्रथममुख्यगिरिशसनस्य गिर्णारिसंस्करणे का लिपि: व्यवहृता ?
 - (ज) केन कदा च ब्राह्मीलिपे: सम्पूर्ण पाठोद्धारं कृतम् ?

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम् । $5 \times 4 = 20$

 - (क) खरोष्ठीलिपे: उद्भवविषये संक्षिप्तो निबन्धो लिख्यताम् ।
 - (ख) टीका रचनीया — शारदा लिपिः ।

P.T.O.

(ग) गौडीलिपे: विकाशः उदाहरणयोगेन आलोचनीयः ।

(घ) अधोलिखितस्य लेखांशस्य ईशवीयचतुर्थशतकगतायां ब्राह्मीं लिप्यन्तरं क्रियताम् ।

सुवर्णदाने संवारिता नृपतयः पृथु राघवाद्याः पुत्रो बभूव
धनदान्तकतुष्टिकोपतुल्यः पराक्रमनयेन समुद्रगुप्तः ।

(ङ) ब्राह्मीलिपे: प्रकारभेदस्य कारणानि कानि ?

(च) दक्षिणभारतीयवर्णमालायाः वैशिष्ट्यम् आलोचनीयम् ।

3. अधोलिखितयोः एकः प्रश्नः समाधेयः । 10×1=10

(क) प्राचीनभारते लेखनकलायाः प्राचीनताविषये कश्चित् प्रबन्धो रचनीयः ।

(ख) ब्राह्मीवर्णमालायाः पाठोद्धारस्य इतिहासः विव्रियताम् ।

(5)

OR

(Sanskrit Meter and Music)

1. अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नानां संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः । 2×5=10

(क) लौकिकच्छन्दांसि कतिविधानि ? कानि च तानि ?

(ख) लघुगुरुनिर्णये के नियमाः अनुसरणीयाः ?

(ग) यरगणयोः स्वरूपं किम् ?

(घ) वृत्तं कतिविधम् ? कानि च तानि ?

(ङ) का नाम यतिः ? यतेः उदाहरणं प्रदेयम् ।

(च) विरहवर्णने प्रयुक्तं लौकिकच्छन्दः किम् ? अग्निसूक्तं केन छन्दसा ग्रथितम् ?

(छ) जगती का ? तल्लक्षणं च किम् ?

(ज) यथेच्छमेकस्य छन्दसः लक्षणं लिखत — अनुष्टुप् अथवा वसन्ततिलकम् ।

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम् । 5×4=20

(क) लौकिकच्छन्दःशास्त्रे गणविषये टीप्पणी कार्या ।

(ख) भारतीयसङ्गीते स्वराः के ? तेषां विवरणं प्रस्तूयताम् ।

(ग) यथेच्छमेकस्य मात्रावृत्तछन्दसः लक्षणमुदाहरणं च प्रदेयम् ।

P.T.O.

(घ) गङ्गादासरचितो ग्रन्थः कः ? तत्र वर्णिताक्षरवृत्तछन्दसां सोदाहरणं विभाजनं प्रदर्शयताम्।

(ङ) मालिनी त्रिष्टुप् चेति छन्दसोः सलक्षणमुदाहरणं लिखत।

(च) छन्दः निर्णयिताम्—

याच्चा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा।

सरसिजमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यम्।

3. निम्नलिखितेषु यथेच्छम् एकस्य प्रश्नस्योत्तरं प्रदेयम्।

10×1=10

(क) वेदाङ्गत्वेन छन्दःशास्त्रं निरूप्य तस्योद्भवः विकासश्च पर्यालोच्यताम्।

(ख) ऋग्विणी ऋग्धरा शार्दूलविक्रीडितं चेति छन्दसां लक्षणोदाहरणानि प्रदातव्यानि।